

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії
Національного наукового центру «Інститут судових експертиз
ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України

Здобувач ступеня доктора філософії **Чалий Богдан Юрійович**, 1996 року народження, громадянин України, освіта вища, у 2019 році закінчив Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого та отримав диплом освітньо-кваліфікаційного рівня магістр за спеціальністю «Право», працює провідним юристом юридичного відділу КП «ШЛЯХРЕМБУД» та за сумісництвом юрисконсульт КП «Тролейбусне депо № 2», виконав акредитовану освітньо-наукову програму третього рівня вищої освіти (PhD) «Доктор філософії» за спеціальністю 081 «Право».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України від 06 березня 2026 року №50/12-01, у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради – **Стовби Олексія Вячеславовича**, доктора юридичних наук, головного наукового співробітника Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України;

Рецензентів – **Петрової Ірини Анатоліївни**, доктора юридичних наук, професора, головного наукового співробітника Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України;

Перепелиці Сергія Івановича, кандидата юридичних наук, доцента, провідного наукового співробітника відділу аспірантури та докторантури Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України;

Офіційних опонентів – **Гусевої Влади Олександрівни**, доктора юридичних наук, професора, завідувача кафедри криміналістики та судової експертології Харківського національного університету внутрішніх справ;

Сокурєнка Віталія Валерійовича, доктора юридичних наук, доцента, доцента кафедри кримінально-правових дисциплін інституту права та безпеки Одеського державного університету внутрішніх справ,

на засіданні 27 квітня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право Чалому Богдану Юрійовичу на підставі публічного захисту дисертації «Використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із рейдерством» за спеціальністю 081 «Право».

Дисертацію виконано у Національному науковому центрі «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, Харків.

Науковий керівник – доктор юридичних наук, професор Спіцина Ганна Олександрівна.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису із дотриманням вимог пункту 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами, внесеними постановами Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 року № 341, від 19 травня 2023 року № 502, від 03 травня 2024 року № 507), зокрема, вона містить нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень, які виконують конкретне завдання, яке полягає у дослідженні стану наукового розроблення проблематики практичних засад використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із рейдерством; установлені особливості отримання та використання консультаційної допомоги спеціаліста під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із рейдерством, визначенні її значення для результатів кримінального провадження; дослідженні стану і наряду вдосконалення техніко-криміналістичного забезпечення проведення слідчих (розшукових) дій у кримінальних провадженнях зазначеної категорії; розкритті організаційні засади застосування непроцесуальних форм спеціальних знань у кримінальному судочинстві та визначені їх роль у забезпеченні доказування у справах про рейдерство; визначенні особливості призначення та проведення судово-медичних експертиз у кримінальних провадженнях, пов'язаних із рейдерством, з урахуванням їх об'єктів, предмету і завдань; з'ясування специфіки призначення криміналістичних експертиз (зокрема почеркознавчих і технічних експертиз документів) у справах про рейдерство, розкриті типових проблем правозастосовної практики; наданні характеристики особливостей призначення інших видів судових експертиз у розслідуванні кримінальних правопорушень, пов'язаних із рейдерством, та визначенні напрямів підвищення ефективності їх використання в доказуванні, що має істотне значення для галузі знань 08 Право. Дисертація виконана державною мовою із дотриманням вимог до оформлення дисертації, встановлених МОН України.

Здобувач має 6 наукових публікацій за темою дисертації, з них 3 статті у періодичних фахових виданнях України та 3 тези доповідей на науково-практичних конференціях, які відповідають вимогам пунктів 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, зокрема:

1. Чалий Б. Ю. Поняття та форми спеціальних знань, що реалізуються під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із рейдерством. *Архів кримінології та судових наук*. 2025. № 1 (11). С. 175–183.

DOI: <https://doi.org/10.32353/acfs.11.2025.15>

URL: <https://archive-criminology.com.ua/journal/article/view/115/110>

2. Чалий Б. Ю. Техніко-криміналістичне забезпечення розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із рейдерством. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2025. № 2 (35). Ч. 1. С. 317–326.

DOI: <https://doi.org/10.32631/vca.2025.2.26>

URL: <https://vca.univd.edu.ua/index.php/vca/article/view/570/618>

3. Чалий Б. Ю. Можливості судових експертиз у вирішенні тактичних завдань розслідування рейдерства. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2025. № 3 (110). С. 197–208.

DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2025.03.17>

URL: <https://visnyk.univd.edu.ua/index.php/VNUAF/article/view/938/850>

4. Чалий Б. Ю. До питання розробленості наукового знання про використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із рейдерством. *Судова експертиза: перспективи розвитку та окремі вектори змін*: матер. V Всеукраїнського форуму судових експертів (м. Львів, 6 червня 2025 р.). Одеса: Видавництво «Юридика», 2025. С. 512–515.

5. Чалий Б. Ю. Використання спеціальних знань під час розслідування насильницького (фізичного) рейдерства. *Актуальні питання судової експертології, криміналістики та кримінального процесу*: матер. VII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 10 грудня 2025 р.). Київ: Видавництво Ліра-К, 2025. С. 486–490.

6. Чалий Б. Ю. Напрями взаємодії сторони обвинувачення зі спеціалістами під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із рейдерством. *Процесуальне та криміналістичне забезпечення досудового розслідування*: матер. наук.-практ. семінару (м. Львів, 04 грудня 2025 р.). Львів: ЛьвДУВС, 2025. С. 149–153.

У дискусії взяли участь голова, члени разової спеціалізованої вченої ради та висловили зауваження:

Голова разової спеціалізованої вченої ради Стівба О. В., доктор юридичних наук, головний науковий співробітник Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України. Зауважень немає.

Рецензент Петрова І. А., доктор юридичних наук, професор, головний науковий співробітник Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України. Зауваження:

1. У підрозділі 1.1 дисертації (с. 38–66) значну увагу приділено теоретичним підходам до розуміння механізму рейдерства та його криміналістичної характеристики. Водночас, на нашу думку, обсяг аналізування окремих загальнотеоретичних положень (зокрема, щодо типології рейдерства та його місця у системі економічної злочинності) міг бути оптимізований шляхом більш детального висвітлення рівня наукового

розроблення проблем використання спеціальних знань саме в економічних злочинах і кримінальних провадженнях рейдерської спрямованості, що безпосередньо відповідає предмету дослідження.

2. У дисертації обґрунтовано виокремлення процесуальних, непроцесуальних і змішаних форм використання спеціальних знань (с. 121). Разом із тим, концепція «змішаної» форми використання спеціальних знань, яка має важливе значення для розслідування рейдерських кримінальних правопорушень, досліджується у межах підрозділу, присвяченого непроцесуальним формам, що дещо ускладнює сприйняття її самостійного наукового змісту. На нашу думку, зазначене питання заслуговує на більш широке аналізування у межах окремого підрозділу.

3. Автор обґрунтовано звертає увагу на проблеми легалізації результатів ревізій і перевірок у кримінальному провадженні щодо рейдерства, зокрема в контексті їх потенційного використання у доказуванні (с. 146–163). Водночас попри позитивні аспекти, слід звернути увагу на те, що у дисертації відсутні конкретні пропозиції щодо внесення змін до кримінального процесуального законодавства, спрямовані на нормативне врегулювання відповідних процедур. На нашу думку, формулювання таких пропозицій могло б посилити прикладний характер дослідження.

Рецензент Перепелиця С. І., кандидат юридичних наук, доцент, провідний науковий співробітник Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України. Зауваження:

1. Автором ґрунтовно розкрито міждисциплінарну природу рейдерства та його складний криміногенний механізм, однак, на нашу думку, поглиблення аналізу співвідношення рейдерських посягань із суміжними складами кримінальних правопорушень (службових, корупційних, проти власності) дозволило б ще чіткіше окреслити специфіку доказування у цій категорії справ і, відповідно, особливості використання спеціальних знань.

2. У дисертаційному дослідженні здобувачем ґрунтовно опрацьовано питання участі спеціалістів під час проведення таких слідчих (розшукових) дій, як огляд, допит, отримання зразків для проведення судових експертиз, що є обґрунтованим з огляду на документально-цифрову природу рейдерських посягань. Водночас, на нашу думку, доцільним було б звернення й до проблематики участі спеціалістів у негласних слідчих (розшукових) діях, які у справах рейдерської спрямованості також застосовуються доволі активно (зокрема, під час документування організованих схем, корупційних зв'язків і координації дій учасників). Розкриття цього аспекту могло б додатково посилити прикладний характер дослідження.

3. У роботі детально проаналізовано процесуальні, непроцесуальні та змішані форми використання спеціальних знань, однак у тексті дисертації недостатньо чітко окреслено авторську позицію щодо процесуальних механізмів закріплення результатів непроцесуальної та змішаної форм використання спеціальних знань у кримінальному провадженні щодо

рейдерства. У зв'язку з цим під час публічного захисту доцільно було б почути позицію дисертанта щодо можливих шляхів процесуальної легалізації таких результатів і меж їх використання у доказуванні.

Офіційний опонент Гусєва Влада Олександрівна, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри криміналістики та судової експертології Харківського національного університету внутрішніх справ. Зауваження:

1. Одним із завдань дисертаційного дослідження автор визначає розкриття та узагальнення правових і організаційних засад використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень рейдерської спрямованості. У рубриці «Наукова новизна отриманих результатів» зазначено, що відповідні правові та організаційні засади дістали подальшого розвитку. Водночас у роботі не сформульовано конкретних пропозицій щодо внесення змін або доповнень до кримінального процесуального законодавства, які б безпосередньо впливали з проведеного аналізу. На нашу думку, розроблення таких пропозицій могло б посилити прикладну спрямованість дисертації.

2. На наш погляд, висновки до окремих розділів і загальні висновки дисертації потребують більшої концептуальної зосередженості. Сформульовані положення мають чіткіше відображати результати проведеного дослідження, фіксувати розв'язання поставлених завдань і містити узагальнюючі наукові результати, а не мати переважно описовий характер. Зокрема, окремі формулювання у висновках до розділу 2 (наприклад, твердження на кшталт «розкрито тактичні особливості участі спеціалістів у слідчих (розшукових) діях») потребують редакційного уточнення з метою акцентування саме на отриманих наукових результатах.

3. За змістом підрозділів 2.1 і 2.2, а також відповідних висновків, автор обґрунтовано констатує, що порядок залучення спеціалістів до участі у слідчих (розшукових) і негласних слідчих (розшукових) діях чинним кримінальним процесуальним законодавством врегульовано фрагментарно, що призводить до неоднозначної правозастосовної практики. Визнаючи актуальність цієї проблеми, слід зазначити, що автор обмежується її констатацією, не запропонувавши конкретних шляхів вирішення, зокрема у формі обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення норм КПК України. На нашу думку, формулювання таких пропозицій могло б суттєво підсилити нормативно-прикладний потенціал дисертаційного дослідження.

4. У розділі 3 дисертації значну увагу приділено підготовці та організації залучення експерта до розслідування кримінальних правопорушень рейдерської спрямованості, а також особливостям призначення і проведення судово-економічної, почеркознавчої, технічної експертизи документів, комп'ютерно-технічних та окремих психологічних досліджень, що є безумовно виправданим. Водночас поза детальним аналізом залишилися сучасні можливості інших класів і видів судових експертиз, які також можуть мати значення у справах про рейдерство (зокрема, земельно-оціночних, земельно-будівельних, товарознавчих, судово-психіатричних

тощо). У зв'язку з цим заслуговує на обговорення позиція автора щодо доцільності та меж використання таких експертиз у кримінальних провадженнях досліджуваної категорії.

Офіційний опонент Сокуренко Віталій Валерійович, доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінально-правових дисциплін інституту права та безпеки Одеського державного університету внутрішніх справ.
Зауваження:

1. Потребує подальшого уточнення понятійний апарат, зокрема співвідношення авторського визначення спеціальних знань із суміжними категоріями «професійні знання», «експертні знання», «криміналістичні знання». У дисертації це питання загалом розкрито, однак хотілося б почути думку здобувача щодо доцільності розмежування зазначених понять з урахуванням їх процесуального статусу та доказового значення.

2. У роботі широко використано термінологію «цифрові сліди», «цифрова криміналістика», «цифрові засоби», «цифровий аудит», однак відсутня окрема систематизація цих категорій. Виділення відповідного підрозділу або узагальнювального блоку із розкриттям дефініцій кожного із цих понять могло б підвищити методологічну цілісність дослідження.

3. Емпірична база дослідження є достатньою та репрезентативною, однак у тексті дисертації не завжди чітко простежується кореляція між окремими статистичними даними та сформульованими рекомендаціями. Більш явне пов'язання емпіричних результатів із конкретними висновками могло б посилити доказову переконливість роботи.

4. Аналіз техніко-криміналістичного забезпечення розслідування рейдерських кримінальних правопорушень переважно зосереджений на документально-цифрових об'єктах. Водночас питання використання спеціальних знань під час проведення окремих слідчих (розшукових) дій за участю осіб (допитів, одночасних допитів, пред'явлення для впізнання) висвітлено менш детально, що може стати напрямом подальших наукових розвідок.

Результати відкритого голосування: «За» – 5 (п'ять) членів ради.
«Проти» – немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує **Чалому Богдану Юрійовичу** ступінь доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 «Право».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової
спеціалізованої вченої ради

Олексій СТОВБА